I.

A SZÓRVÁNYKÉRDÉS HUNYADMEGYEI SZEMMEL

IRTA: HORVÁTH JENŐ.

1. A szórványmisszió alapelvei.

Vannak emberek, akik nem mernek orvoshoz menni, nehogy betegek legyenek. Valami babonás védekezéssel titkolják bajukat, tagadják le fájdalmukat. Tartják magukat, mintha csak betegségük kimondásától függne, hogy egészségesek- e vagy sem.

Igy „tartotta magát“ egyházunk is, nyugodtabb évek általó langymelegében. Egészségesnek hittük s ezer sebből vérzett.

Egyre több sebre mutat rá a nagy Orvos, mióta tekintetét nem kerüljük el. Igy láttuk meg szórványaink apró sebeit is, melyeken át azonban, észrevétlen lassúsággal, állandóan vérzik egyházunk népe.

A felismerés tizenkettedik órája ütött. *A szórványmisszió gondolata egyszerre tört megdöbbentő halaszthatatlansággal életünkbe.* Nincs szavunk és nincs ellenvetésünk rá. Egy sok szórvány gondja közt morzsolódó lelkipásztortársam, mikor jövőmutató választ kértem tőle, ebbe a két szóba sírta bele a lelkét: „Jaj nekünk!“ Meg kell ismernünk szórványaink tarthatatlan helyzetét, hogy e felkiáltásban többet lássunk szinészies póznál s ne legyen egyetlen fia se egyházunknak, aki át ne érezze, milyen fájdalmas valóság van e jajkiáltás mögött.

Egyike a legmegrendítőbb példáknak hunyadi szórványaink helyzete, ahol a sok elszórt töredékben élő szórványbeli testvéreink kétszeres próba alatt vannak: hitük és faji mivoltuk egyaránt veszélyben forog.

Mielőtt azonban a konkrét részletekre térnénk, tisztázzunk néhány alapvető kérdést.

1. Sem Hunyadmegyében, sem másutt nem mai keletüek a szórványok. A szórványmisszió pedig, mely még inkább új dolognak tetszik, régebbi eredetre megy vissza, mint

gondolnók. Az Úr Jézus azt mondotta magáról, hogy „azért jött az embernek Fia, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett.“ (Lk. 19:10.) A nyáj veszendő juhairól pedig ezt tanította: „Melyik ember az közületek, akinek ha száz juha van és egyet azok közül elveszt, nem hagyja ott a kilencven-kilencet a pusztában és nem megy az elveszett után, mígnem megtalálja azt.“ (Lk. 15:4.) És az Úr Jézus valóban így is tett: a kallódó, veszendő századik juhot kereste, mentette meg. Munkája személyes volt, nem tömegmunka, amelyben le kell számítani a kallódást, a forgácsolódást.

Nos, a szórványokba széledt testvéreink ilyen elmaradt kalászok, veszendőbe hagyott századik juhok. Az elmorzsolódás, beolvadás veszedelme legfenyegetőbben őket veszi körül s bármilyen nagy is a veszély, s *bármilyen kevesen is vannak a szórványban, egyházunk nem mondhat le róluk, sőt minden áldozatot meg kell hoznia érettük,* ha igazán Krisztus serege akar lenni.

A szórványmisszió alapja tehát az Úr Jézus élete és parancsa.

2. Ennek a szórványmissziónak meg is találjuk a nyomát végig egyházunk egész történetében. Elég most itt néhány példára hivatkozni. Az őskeresztyénség idejéből legszebb bizonyság rá a Péter első levele, melyet az ősz apostol egyenesen az „elszéledt jövevényeknek“ írt. A diaszpóra-gondozásnak intézményes szervezete van a német evangélikus egyházban, csaknem százéves múlttal: Wichern, a belmisszió atyja, a kallódó ifjúságot gyűjtötte a Rauhes Hausba,[1] Löhe a Lutheránus Belmisszió Társaságot 1850-ben elsősorban a diaszpórák gondozására alapította,[2] sőt a már 1832-re visszanyúló keletkezésű Gusztáv Adolf-Egylet is sokat tett a szórvány-gondozás terén.[3] A skót reformátusok belmissziói munkája[4] (Home Mission) eleitől kezdve nagy gondot fordított az elszórtan élő egyháztagok lelkigondozására, gyülekezetekbe

[1] Wurster—Hennig: Was jederman heute v. d. Inneren Mission wissen muss.

[2] B. Pap István: A belmisszió hősei. Bp. 1912., 206 o.

[3] D. J. Steinweg: Die Innere Mission der ev. Kirche. H. 1928., 299, 382 o.

[4] 4 Life and Work. 1931: 161 o., 1933 : 278 o., 1934: 282, 410 o.

való tömörítésére, különösen hangsúlyozva a munka missziói s ugyanakkor határozott egyházi jellegét.

Nálunk még sem egyéni, sem egyesületi kezdeményezés nem előzte meg az egyházat a szórványmisszió terén. Annál fontosabb hát mindnyájunknak, mint egyháznak, felelősségét, az eddigieknél sokkal fokozottabb felelősségét meglátnunk és az ezen a téren ránk váró feladatokat vállalnunk, mint egy élő egyháztól elválaszthatatlan munkát. „Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett!... “ (Ap Csel. 20:28.)

3. A szórványmissziót különösen aktuálissá és jelentőssé teszi számunkra mai helyzetünk, amikor az elvérzés, beolvadás mindannyiunkat fenyegető veszedelem s amikor egész egyházunk a szórványosodás útján van. Gondoljunk elnéptelenedő egyházközségeinkre, a regáti ismeretlenségbe való vándorlás fellendülésére, munkakeresők nomád életére stb.

Természetes, hogy ennek megfelelőleg egyházunk munkája is fokozottabb mozgékonyságot igényel, ami nélkül szórványmisszió el sem képzelhető.

4. A szórványmisszió, a maga igazi lényegében, sohasem irányulhat más felekezetek vagy fajok ellen. Nem támadás, hanem megvédése, megtartása a mieinknek, a ránkbizottaknak. Ennek pedig csak egy útja lehet: rámutatni az egyetlen fundamentomra, melyen állva megmaradhatnak. Erről a biztos talajon való szilárd megállásról beszélve, mondja Moody egy ir ember jellemző nyilatkozatát: „Én sokszor ingadozom, de a Szikla sohasem!“

A szórványmisszió célja tehát: eljuttatni a megtartó Igét minden református testvérünkhöz, a legnagyobb elhagyatottságba is. Ha egyszer aztán Krisztus úrrá lett szivükben s az ő egyházának közösségébe, az egy test vérkeringésébe állandóan szervesen belekapcsolódnak, nem fogják Istentől adott református voltukat se megtagadni, elejteni, ha méganyira kereszthordozás is lenne az.

Nyilvánvaló, hogy a szórványmissziónak többnek kell lennie, mint ünnepi testvéri szónak: az Anyaszentegyháznak gyermekeiért kinyuló és magához ölelő karjait kell megéreznie a sok-sok századik juhnak.

2. A hunyadi szórványok.

Ezek után vegyük számba hunyadmegyei szórványainkat. A hunyadi református egyházmegye területén ma 25 anyaegyház van, ugyanennyi lelkipásztorral az élén. A 25 közül mindössze négynek nincs szórványa. A legtöbb szórvánnyal bíró egyházközségek közül ötnek az élén lévitalelkész áll. 21 egyházközséghez összesen 85 szórvány tartozik, 494 lélekszámmal. Vegyük sorra őket:

1. **Algyógy.** A lelkipásztor teendőit jelenleg *Kovács Lajos* nyug. lelkész látja el. Régi adata 28 szórványról beszél, a legutóbbi évi lelkészi jelentés négyről, négy lélekkel. Ezek: *Balsa, Bencenc, Bozes, Csigmó.* Mikor e sorok iródnak, adm. lelkész ezeket irja: „Tudomásom szerint az Algyógyhoz beosztott szórványok közül egy sem volt anyaegyházközség. Sőt a szórványokban sincs ma már lélekszám.“

2. **Alpestes**. Lelkész: *Szentgyörgyi Mihály.* Szórványai: *Keresztyénalmás, Felpestes, Nándor.* Szórványlélekszámot, munkát az évi jelentés nem említ, újabb jelentés nem érkezett be. A korábbi jelentések 10 lélekszámról szólnak, kik nagyrészt a hunyadi templomba járnak.

3.**Aninósza**. Lelkész: *e sorok irója.* Egyetlen szórványa: *Alsóbarbatyén,* 3 lélekszámmal. Mindhárom vegyesházasságban (r. k.) élő férfi. Gyermek csak egy helyen van: katolikusok. Régebben itt nem voltak reformátusok, a mostaniak kisiparosok, vándorvasutasok. Az anyaegyház templomába járnak, időnként lelkész látogatja őket. Állandóan kapnak református lapokat, iratokat.

4. **Bácsi.** Lelkész: *Finta János. Pasztakalán* leányegyház mellett két szórványa van: *Tompa* és *Batiz,* 5—5 lélekszámmal. Bejárnak az anyaegyház templomába.

5. **Borbátvíz.** Lév. lelk.: *Kacsóh Béla. Puj* leányegyház és *Fehérviz* társegyház mellett 9 szórványa van, 69 lélekszámmal. A Zsilvölgyéből történő kivándorlások következtében a szórványok lélekszáma növekedik. Lelkész havonta felkeresi őket. E szórványok: *Serél, Farkaspatak, Felsőszállás-patak, Ponor, Bajesd, Urik, Macesd, Mezőlivádia* és *Nagybár.* Utóbbi jelentős ipartelep, hol egy kis gyülekezeti élet is kialakulóban van. Az itteni keramika-gyár áldozatkész igazgatója, *Török István,* a Puj-környéki Ref. Férfiszövetség elnöke.

Az egyháztagok időnkénti összejövetelére *Vass Imre* ref. asztalos lakását ajánlotta fel.

6. **Brád**. Lév. lelk.: *Keresztes János. Kőrösbánya* és *Kristyor* társegyházakon kivül ide tartoznak: *Muszdri* 5, *Meszták* 8, *Ribice* 5, *Cebe* 3, *Alváca 4, Riskulica* 1, *Privolesd* 1 *Nagyhalmágy* 1 és *Mórevölgye* szórvány 2 lélekszámmal, összesen 9 szórvány 30 lélekszámmal. A mai helyzetről lelkész ezeket mondja: „Istentiszteletet tartok Alvácán. A szórványokból bejárnak az anyaegyházakba istentiszteletre. Meg szoktam őket többször látogatni. Segitséget nincs honnan várjak, mert pénz kellene, hogy ne gyalog járjak. Ribice anyaegyház volt. 1848-ban ottlakó hiveink a forradalom áldozatai lettek. Egyideig Brád-Ribice néven voltak, de ma csupán egy család lakik ottan."

7. **Haró**. Lév. lelk.: *Filep Albert.* Leányegyháza *Kéménd.* Szórványai: *Hondol* 3, *Csertés* 3, *Berekszó* 25, *Vormága 2 és Boholt 2 lélekszámmal, összesen 5 szórvány* 35 lélekszámmal. A szórványokban évente négyszer van istentisztelet, lelkész látogatásokat és vallásórákat tart, a jelenlegi helyzetről, keletkezésről ezeket irja: „Nem régi, rendes gyülekezetekből fejlődtek vissza s templomuk sincsen, nem is volt. A harói szórványok a Nagyág vidékén levő aranybányákhoz vándorolt hiveinkből alakultak, de mostanában el is néptelenedtek. Azonban egy év óta ismét fejleszteni kezdték ezen aranykitermelő üzemet s talán ismét megszaporodnak hiveink. A többi szórványokba mint cselédek kerültek egy páran, de szétszóródtak gyermekeik a városokba, mint iparosok. A berekszói szórvány erősebb, ahova Haróból szűrődtek hiveink és úgyszólván idetartozóan résztvesznek egyházi életünkben. Nagyágról kihaltak és eltávoztak. A többiek sok gondot nem okoznak, mert itten lévén rokonaik, így időnként idejönnek templomba, meg egyéb egyházi ügyeikben ... Szükséges volna valamelyes közös gyűjtésből ingyen vallásos folyóiratokat szétosztani köztük."

8. **Hátszeg**. Lelkész: *Csulak Ferenc.* Három szórványa van 30 lélekszámmal, éspedig: *Alsószilvás* 5, *Farkadin* 6 és *Nalác* 19. Nem esvén távol, a hivek bejárnak az anyaegyház templomába. Lelkipásztoruk személyesen érintkezik velük s ellátja őket hiterősítő iratokkal. Előállásukról lelkész ezeket mondja: „Szórványaim közül egyik sem volt ref.

egyház, mindig szórványok voltak, az ottani földbirtokosok cselédei alkották és alkotják a szórványt.“

9. **Hosdát.** Lelkész: *Bartha Endre*. Az évi jelentésben hivatalosan 4 szórvány szerepel, de lelkészük ezt írja: „Szórványom, amelyben lélek is van, csak egy van: *Alsónádasd* 4 lélekkel. Ezekért tenni nehéz, mert gyári munkáscsalád, legfeljebb iratok által vagy ünnepnapi látogatás által. Az anyaegyház templomába járnak.“

10. **Kisbarcsa.** Lév. lelk.: *Csősz Gábor.* Sem mult évi, sem azutáni jelentés nem áll rendelkezésünkre. A legutóbbi ref. naptár adatai szerint két szórvány van itt, *Nagybarcsa* és *Szentandrás,* melyekben 1932 ben 5 és 3 ref. lélek volt.

11. **Lupény**. Lelkész: *Graf József.* Évi jelentés szerint 4 szórványa van 46 lélekszámmal, kik „nagyobbrészt bejártak a templomba.“ Ezek közül a ref. naptár egyet nevez meg, *Felsőbarbatyént.*

12. **Marosillye**. Lelkész: *László Zoltán. Marosnémeti* és *Marossolymos* egyházakon kivül 9 szórványa van összesen 50 lélekszámmal és pedig: *Lapusnyak* (12), *Guraszáda* (7), *Branyicska* (8), *Szirb* (2), *Zám* (4), *Kimpur* (2), *Dobra* (4), *Abucsa* (2) és *Lesnyek* (9). Előállásukról, gondozásukról lelkész a következőket írja: „Ezekben a világ négy tája felé szétszórt szórványokban a lelkigondozást alkalmi látogatásokkal, levelezéssel, hitbuzgalmi iratok kiosztásával végzem; közülük többen bejárnak a templomba, kik közelebb laknak. Az adott körülmények és szegénységünk miatt egyelőre többet nem tehetek. E szórványok sohasem voltak önálló egyházközségek. Vidékünk évszázadok óta román lakosságú volt, a magyarság itt főként tisztviselőkből és iparosokból állott s Marosillye központ lévén, itt szerveztetett meg 1600 körül a ref. egyházközség. Hasonlóképpen Marosnémeti és Marossolymos is, amelyek mindig csekély lélekszámú önálló egyházközségek voltak. Marosnémeti 1929-ben szünt meg mint önálló lelkészi állás, mivel csak 30 lélekszáma van, Marossolymoson pedig 1870 körül volt az utolsó pap. Szórványaim tipikus szórvány-helyek, templom és vagyon nélkül. Néhány törzsökös nemesi birtokos családon kivül jövő-menő cseléd-ségből állanak.“

13. **Nagypestény**. Lév. lelk.: *Pap Árpád. Klopotiva* és *Őraljaboldogfalva* leányegyházakon kivül az évi jelentés 10

szórványról és 48 lélekszámról tud *(Várhely, Brázova, Kernyesd, Malomviz, Demsus, Zajkány* és *Csula* összesen 37, továbbá *Őrváralja* 9, *Csopea* 1 és *Szacsal* 1 lélekszámmal), de lelkész legutóbbi jelentésében ezeket irja: „Klopotivával együtt 8 szórványom van 37 lélekkel. Ezeken kivül vannak olyan községek és távolabbi vidékek, ahol átmenetileg megtelepedik egy-egy ref. hivünk, ezek nincsenek beleszámítva. Klopotivára, míg járható út van, minden héten felmegyek és vallásórát is tartok. Malomvizen szoktam a nyári időszakban templomozni, rendesen évi négyszer és vallásórát is szoktam tartani, útmutatást adva a szülőknek a további leckékre. Várhelyre is szoktam hetenként felmenni, szintén vallásórára. Én ennél többet nem tudok tenni, mert más községbe is el kell látogatnom hébe-korba. A helyes az volna, ha nem számítva az időjárást, minden hónapban minden egyes ref. családot meg lehetne látogatni, egy pár órát foglalkozva velök. És mivel, sajnos, itt a hívek nem tudnak magyarul, gondoskodni kellene olyan román nyelvü iratokról, melyek iskolás nyelven és szellemben tárgyalnák hitünk igazságait, a többi felekezetek hitünkkel ellenkező útjait, mert az többet érne ezer olyan prédikációnál, amit úgyse értenek meg. Csak én tudom, mi az, mikor három év is kell, míg úgyahogy elmondja ez a szegény gyermek a Miatyánkot, aztán taníts mást, ha lehet! Füzetek kellenek, amiket megértenek, mert mi nem juthatunk el minden helyre. Vagy akkor két társat kérek még magam mellé, másképp elveszünk. A szórványaim az öregek elbeszélése és az én eddigi megfigyeléseim szerint mind úgy állottak elő, hogy uraink cselédségüket a Székelyföldről szerezték be, akik aztán itt meg is állapodtak. Ezért van, hogy a szórványokban lakó hiveink 90%-a székely. Templom egy szórványban sincsen.“

14. **Nagyrápolt.** Lelkész: *Fekete János.* Két szórványa van: *Arany* 7 és *Bábolna 3* lélekszámmal. Kipusztult szórványok: *Gyergyános, Folt, Kisrápolt.* A szórványok gondozásának legnagyobb akadálya, hogy a lelkészi jövedelem a megélhetésre sem elég. Keletkezésükről a lelkipásztor ezt irja: „Szórványaim közül az aranyi volt régen nagy egyház. Előbb katolikus, aztán ref. Egykor „az aranyi főesperesség“ volt a cime, sok magyar őslakóval. Később református egyház lett. Templom, parókhia volt, ma már a helyét se tudjuk ezeknek.

Folyton néptelenedett s ma már csak egy ref. család él benne. Folt szintén önálló ref. egyházközség volt valaha. Templomromja hajdani temetője közepén — ma is cinteremnek nevezik — még látható. Bábolnáról ezideig még nem tudom bizonyítani, hogy önálló egyház volt valaha. De tekintve, hogy Bethlen-kastély volt ott nagy birtokkal — hihető. Ma 7 lélekszáma van, kik adót se tudnak fizetni, oly szegények."

15. **Petrozsény**. Lelkész: *Nagy Gyula.* 3 szórványában — *Nagydilzsa* 17, *Kisdilzsa* 3, *Derenyest* 12 — a 32 lélekszámot régen odavándorolt s a bányatelepek leépítésével ottrekedt munkáscsaládok alkotják. A gyermekek Petrozsényben vallásos nevelésben részesülnek, a hivek templomba bejárnak.

16. **Piski.** Lelkész: *Gazda Lajos.* Az évi jelentés nem tud szórványról. A ref. naptár kimutatása 17 lelket említ Dédács és Piski-rendezőn. Átmeneti vasutasletelepedésről lehet csak szó.

17. **Rákosd.** Lelkész: *Lakács László.* Az évi jelentés Rákosdnál 14 szórványt említ 12 lélekszámmal (négy megnevezve a ref. naptárban: *Boós, Groós, Magyarosd, Zalasd),* a hozzákapcsolt *Gyalár* társegyháznál pedig 11 szórványt 1 lélekszámmal, kik valamennyien bejárnak részben anyaegyházuk, részben Vajdahunyad templomába s lelkész időnként meglátogatja őket.

18. **Románberettye.** Lelkész: *Fülöp Gyula.* Társegyház *Kitid.* Hat szórvány tartozik hozzájuk összesen 46 lélekszámmal, éspedig : *Goncága 3, Sztrigybrettye* 23, *Russ* 11, *Bacalár* 5, *Sztrigyválya* 2 és *Sztrigyszentgyörgy 2* lélekszámmal. Gondozásukról, előállásukról lelkész a következőket közli: „Oly közel fekszenek az illető egyházakhoz, hogy azok templomaiban a szórványokhoz tartozó hívek lelki szükségleteiket kielégíthetik. Egyéb segítségre nincs szükség, mint a hívek vallásos buzgóságára. A szórványok közül egyiknek sincs temploma, egyik sem volt soha önálló egyházközség, hogy miként álltak elő a szórványok, erre nézve semmiféle adat nem található az egyház irományai között."

19. **Szászváros**. Lelkész: *Szabó Zoltán.* Az évi jelentés 10 szórványt emlit 10 lélekszámmal, a régebbi jelentés 8—8-ról tud s hozzá teszi, hogy „a nagy távolság miatt, fuvar, fedezet hiányában nem látogathatók meg" (1932). A legutóbbi ref.

naptár 6 szórványt sorol fel itt lélekszám nélkül: *Alkenyér, Balomir, Felkenyér, Berény, Sebeshely, Alsóvárosviz.* Ezek közül az elsőt már Tordos tartja számon. A többieket fel kell kutatni. A jelenlegi lelkész ezt irja: „Egyházamnak szórványa nincsen. Lehet, hogy a körüli falvakban akadna egy-egy általunk elfelejtett református lélek, jó lenne ezeket is felkeresni, ha ugyan el nem nyelte őket a vegyes házasság reánk nézve. Ha Isten erőt ad, ezt is megpróbálom." Valószínűnek látszik, hogy a többi szórványok a korábban idetartozott Kudzsir leányegyház szórványai voltak s innen a tisztázatlan helyzet.

20. **Tordos.** Lelkész: *Szabó Endre. Kudzsir* leányegyházon kivül három szórvány tartozik ide — *Perkász* 10, *Alkenyér* 14 és *Balomir* 1 — összesen 25 lélekszámmal. *Felkenyéren* már nincsen egyetlen ref. lélek sem. Gondozásukat lelkész így képzeli el: „Szórványainkban élő híveink lelki gondozását évi hatszori látogatással kényelmesen el lehetne látni, amenynyiben a lelkész sem útiköltség, sem más kiadás megtérítését nem kivánja. Ezt azonban csak úgy lehet megtenni, ha biciklivel, vagy más alkalmatossággal keresi fel. Szükséges az ingyen iratok kiosztása. Ezidőszerint részben bejárnak a szórványbeli hívek Tordosra istentiszteletre, részben a lelkész keresi fel őket időnként."

21. **Vajdahunyad**. Lelkész: *Spörl Rudolf.* Egy kipusztult szórvány mellett egy van még, *Alsótelek,* ahol 12 ref. lélek él, a legújabb jelzés szerint, bár a legutóbbi évi jelentés 3 szórványt említ 11 lélekszámmal. Lelkész évente alkalomadtán (nyáron) többször meglátogatja őket. „Eredményről csak akkor lehetne szó — írja —, ha rendszeresen együtt lehetnénk, ez pedig lehetetlen a távolság, meg a munkások összegyűjtésének nehézsége miatt."

Egyáltalán nincs szórványa Dévának, Lozsádnak, Petrilla-Lónyaytelep-Deákbányának és Vulkánnak.

Van tehát Hunyadban 85 szórvány hely...

Szórványhíveink csaknem kivétel nélkül román falvakban vannak elszóródva. 60%-ban vegyesházasok, egyrészük nem tud magyarul. Egy-két hely kivételével rendszeres istentisztelet nem tartható számukra, vagy a távolság, vagy a segítség (ember, útazóeszköz) hiányában. Nagy részük bejár (vagy legalább be kellene járnia) az anya- vagy leányegyház tem-

plomába, de e tekintetben a távolság és útazóeszköz éppen olyan hiányos, mint gondozásuk terén. Sok helyen egyenesen lehetetlen. Zám például Marosillye anyaegyházától 23 km.-nyire van. Rendszeres vallástanítás csak két helyen lehetséges. A lelkipásztorok mindenütt igyekeznek felkeresni őket, de ez teljesen az időjárástól függ, nem lévén sehol úti alkalmatosság. Majd mindenütt van némi íratterjesztés, különösen a Harangszó ingyen példányát kapják többen, de az ingyenes szétosztásra szolgáló íratok szükségét majdnem minden lelkipásztor panaszolja. 11 helyen az anyagi erő hiánya bénítja a munkát, van olyan, hol társ hiányában nem képes rendszeres tevékenységet kifejteni a felelős vezető. Egyházi adót sehol nem fizetnek, persely, adomány itt-ott van.

A szórványok 60%-a népesebb volt régen. Fehérvizen ma is áll a desolata egyház temploma. Algyógynak 28 szórványa van papiron, ami azt jelenti, hogy 24 környező helységéből kipusztultak a reformátusok. S ez nem egyedülálló jelenség. Csak nagyon kevés szórvány állott elő úgy, hogy vasutasokat helyeztek oda, vagy más mozgó lakósság települt ott le. A magyarságból és ref. egyházunkból már kiszakadt s így számunkra elveszett lelkek száma légió.

Megdöbbentő események, jelek mutatják a pusztulást Egyik szórványlelkész román kátét kér, hogy valamire mehessen, mert nincs kinek prédikálnia, nem értik a szavát s annyira se tud menni, hogy magyarul megtanítsa szórványhíveit. A háború előtt egyik helyen románul konfirmáltatott a ref. lelkész. Szinte reménytelen a küzdelem sok helyen a hitünktől idegen szertartások, vallási szokások és babonák ellen. És így folytathatnók a fájdalmas leírást, de talán ennyi is elég a helyzet jellemzésére.

6. Mi most már a teendő? Vegyük sorra:

a) Szórványlelkész állítandó be az egyházmegyébe, ami nem tenné feleslegessé az egész egyházkerületbe beállítandó útazó szórványlelkészt sem.

b) Szórványalap létesítendő az egész kerületre kiterjedő gyűjtésből.

c) Az íratterjesztéseknél, egyházi lapok kiadóhivatalainál fennmaradó minden irat ingyen szétosztandó szórványbeli híveink közt.

d) Szórványpersely készítendő s helyezendő el minden

szórványbeli ref. családnál, melybe ők tetszésszerinti adományukat gyüjtve, évenként hozzájárulnának egyházunk teherhordozásához.

e) Rendszeresen imáinkba kell foglalnunk szórványbeli testvéreinket.

f) Látogatásra, gondozásra segítségül kell hivnunk presbitereinket és az anyaegyház tagjait is.

A kegyelem Istene könyörüljön széthulló népünkön, egyházunkon!

FÜGGELÉK.

Hunyadmegyei szórványaink:

A LELKÉSZSÉG NEVE	SZÓRVÁNYAI	Sz. lélekszám	istentisztelet	Más gondozás	Szükségek
1. Algyógy	Balsa				
	Bencenc				
	Bozes				
	Csigmó . össz.	4			
2.Alpestes	Keresztyénalmás				
	Felpestes	10			
	Nándor . össz.				
3. Aninósza	Alsóbarbatyén	3	bejárnak	látogat	lap, irat
4. Bácsi	Tompa	5	″		
	Batiz	5	″		
5. Borbátviz	Seréi, F.-Szálláspatak				
	Ponor, Bajesd			″	
	Farkaspatak			″	
	Úrik, Macesd			″	
	Nagybár	69		″	
	Mezőlivádia .össz.			″	
6. Brád	Ribicze	5	bejárnak	″	pénz
	Muszári	5	″	″	″
	Mesztákon	8	″	″	″
	Alváca	4	istentisztelet.	″	″
	Cebe	3	bejárnak	″	″
	Riskulica	1	″	″	″
	Privalény	1	″	″	″
	Nagyhal mágy	1	″	″	″
	Mórevölgy	2	″	″	″
7. Déva	*Nincs*		″		
8. Haró	Hondol	3	″	″	ingyen irat
	Csertés	3	″	″	″
	Berekszó	25	″	v. óra	″
	Vormága	2	″	látogat	″
	Boholt	2	″	″	
9.Hátszeg	Alsószilvás	5	″		
	Farkadin	6	″		
	Nalác	19	″		
10. Hosdát	Alsónádasd	4			″
11. Kisbarca	Nagybarcsa	5			
	Szentandrás	3			
12. Lozsád	*Nincs*				
13. Lupény	Felsőbarbatyén	46			

A LELKÉSZSÉG NEVE	SZÓRVÁNYAI	Sz. léleksz.	istentiszt.	Más gondozás	Szükségek
14. Marosillye	Branyicska				
	Dobra				
	Guraszáda				
	Kimpur	4			
	Lapusnyak				
	Szirb	10			
	Zám				
	Abucsa	3	bejárnak	látogat	lap, irat
	Lezsnek	5	″		
15. Nagypestény	Várhely	5	″		
	Brázova				
	Kernyesd			″	
	Malomviz			″	
	Demsus			″	
	Zajkány	69		″	
	Csala			″	
	Őrvárlaja	5	bejárnak	″	pénz
	Csopea	5	″	″	″
	Szacsal	8	″	″	″
16. Nagyrápolt	Arany	4	istentiszt.	″	″
	Bábolna	3	bejárnak	″	″
17. Petrilla-Lónya	*Nincs*	1	″	″	″
18. Petrozsény	Nagydilizsa	1	″	″	″
	Kisdilizsa	1	″	″	″
	Derenyest	2	″	″	″
19.Piski	*Nincs*		″		
20. Rákosd	Boós, Groós	3	″	″	ingyen irat
	Magyarósd, Zalasd	3	″	″	″
	Goncága	25	″	v. óra	″
	Strigybrettye	2	″	látogat	″
	Russ	2	″	″	
	Bacalár	5	″		
	Szentgyörgyválya	6	″		
	Sztrigyszentgyörgy	19	″		
	Alsóvárosviz	4			″
	Berény	5			
	Felkenyér	3			
	Sebeshely. Össz.				
	Alkenyér				
	Balomir				
	Porkász				
	Alsótelek				
	Nincs	46			